

Marta Wysogład

Fundacja Instytut Innowacji i Rozwoju Społecznego ANIMAR

Realizacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na obszarze aglomeracji jeleniogórskiej przez jednostki samorządu terytorialnego

W świetle zmian zachodzących we współczesnej przestrzeni społeczno-gospodarczej istotne jest dążenie do poszukiwania optymalnych i efektywnych rozwiązań, których celem będzie dynamizacja procesów przyczyniających się do wzrostu jakości życia społeczności lokalnych, regionalnych. Skuteczność tych działań zależy od stworzenia przez samorządy solidnych podstaw infrastrukturalnych i instytucjonalnych, w których określone zostaną środki i narzędzia wsparcia. Aby założenia te mogły być spełnione, władze samorządowe powinny dążyć do zacieśniania współpracy i eliminacji konkurencji pomiędzy kooperującymi podmiotami, w szczególności w pozyskiwaniu środków unijnych. Perspektywa finansowa na lata 2014–2020 dała możliwość zastosowania w ramach środków unijnych nowego mechanizmu, który wspiera podejście terytorialne umożliwiające realizację zintegrowanych pakietów inwestycji w postaci Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT).

Realizacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce ma na celu¹:

- promowanie partnerskiego modelu współpracy różnych jednostek administracyjnych na miejskich obszarach funkcjonalnych,
- zwiększenie efektywności podejmowanych interwencji poprzez realizację zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie,

---

¹ *Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji w Polsce*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2013, s. 4, https://rpo.slaskie.pl/dokument/zasady_realizacji_it_w_polsce [dostęp: 11.10.2018].

- zwiększanie wpływu miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie na kształt i sposób realizacji działań wspieranych na ich obszarze w ramach polityki spójności. Celem artykułu jest określenie zróżnicowania wykorzystania środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 w ramach nowego mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla obszaru Aglomeracji Jeleniogórskiej przeznaczonych na podniesienie konkurencyjności, potencjału turystycznego regionu oraz jakości życia mieszkańców.

ZIT jako narzędzie realizacji polityki spójności w województwie dolnośląskim

Podejście terytorialne w polityce regionalnej umożliwia zastosowanie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych do pobudzania rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych. Zakłada finansowanie zadań z zakresu ZIT środkami z RPO. Tym samym miasta i ich obszary funkcjonalne podlegają szczególnemu wsparciu, a ich regionalne znaczenie może wzrosnąć. Jednym z warunków realizacji wymiaru terytorialnego polityki rozwoju, w tym stosowania ZIT, jest formalne wyodrębnienie i powołanie w strukturze funkcjonalno-przestrzennej obszarów funkcjonalnych. ZIT zostały bowiem dedykowane obszarom funkcjonalnym, w szczególności miejskim. W Polsce wyznaczono cztery typy miejskich obszarów funkcjonalnych, ukształtowane wokół ośrodków²:

- wojewódzkich, w tym metropolitalnych,
- regionalnych, tj. miast niepełniących funkcji ośrodków wojewódzkich, ale pełniących ważne funkcje administracyjne, gospodarcze, społeczne, a także mających duży potencjał dla rozwoju z punktu widzenia celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju,
- subregionalnych, tj. miast liczących od 50 do 100 tys. mieszkańców, pełniących ważne funkcje w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym województw,
- lokalnych, tj. miast liczących poniżej 50 tys. mieszkańców, koncentrujących funkcje gospodarcze i służących obszarom wiejskim swoim zapleczem usługowym.

Z przedstawionego wykazu wynika, że jednostkami centralnymi, spajającymi i integrującymi obszary funkcjonalne, są miasta o różnej wielkości potencjału ludzkiego oraz zróżnicowanym poziomie rozwoju, na różnym stopniu hierarchii funkcjonalnej. W praktyce polityki regionalnej ZIT są realizowane w przypadku obszarów funkcjonalnych, ukształtowanych wokół miast wojewódzkich i regionalnych. Wynika to z uprzywilejowanego sposobu finansowania zadań z zakresu ZIT poprzez zarezerwowanie środków na ten cel w regionalnych programach operacyjnych na lata 2014–2020 (RPO). Dwa najważniejsze warunki realizacji ZIT to bowiem przygotowanie strategii ZIT dla powołanych obszarów funkcjonalnych oraz przeznaczenie na realizację ZIT w regionie środków z podstawowej alokacji RPO (jako uzupełnienie środków pochodzących z rezerwy programowej)³.

² Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030 (KPZK 2030), Rada Ministrów, Warszawa 2011, s. 159, https://miir.bip.gov.pl/strategie-rozwoj-regionalny/17847_strategie.html [dostęp: 8.10.2018].

³ E. Szafranek, *Zintegrowane Inwestycje Terytorialne jako narzędzie wspierające kształtowanie centrów rozwoju regionalnego*, „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” 2015, nr 32, s. 81–94.

Warunkiem realizacji ZIT jest posiadanie strategicznego dokumentu, w którym określone są cele, zasady współpracy, kierunki rozwoju, najważniejsze działania oraz przedsięwzięcia do zrealizowania wynikające z analizy barier oraz potencjałów rozwojowych. Warunek ten spełnia strategia ZIT, która przygotowywana jest przez każdy związek ZIT. W ramach strategii proponuje się kluczowe przedsięwzięcia dla rozwoju danego regionu, których finansowanie będzie dokonywane w ramach danego programu operacyjnego (zarówno przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, jak i Europejski Fundusz Społeczny)⁴.

Założeniem strategii realizacji ZIT jest to, że za przygotowanie projektów mają odpowiadać władze szczebla lokalnego, gdyż to one najlepiej znają lokalne uwarunkowania, a opracowane przez nie projekty będą najlepiej odpowiadać na ich potrzeby rozwojowe. Odpowiedzialność samorządów lokalnych za inwestowanie unijnych środków zostanie tym samym znacznie zwiększona. Przygotowywane projekty mają przyczyniać się do rozwoju obszarów ze sobą powiązanych. By ubiegać się o wsparcie, będą musiały zostać uprzednio wpisane do wspólnej strategii ZIT⁵.

Partnerstwa miast i otaczających je gmin oraz władze województwa dolnośląskiego wspólnie ustaliły cele i opracowały inwestycje niezbędne do ich osiągnięcia. Formuła ta umożliwia wyjście poza sztywne granice administracyjne samorządów, co przełoży się na większe oddziaływanie realizowanych wspólnie przedsięwzięć. Samorzady chcące realizować projekty w trybie ZIT zawiązują partnerstwo (np. stowarzyszenie lub związek międzygminny) i przygotowują wspólną Strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Na terenie województwa dolnośląskiego określone zostały następujące związki ZIT:

- Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (ZIT WrOF),
- Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Aglomeracji Wałbrzyskiej (ZIT AW),
- Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Aglomeracji Jeleniogórskiej (ZIT AJ).

ZIT-y stanowią narzędzie selekcji i realizacji przedsięwzięć istotnych dla rozwoju regionu Dolnego Śląska w oparciu o współpracę wielu podmiotów, podejmowaną w ramach obszarów funkcjonalnych. Kluczową przesłanką zastosowania ZIT w programie operacyjnym jest przede wszystkim potrzeba realizacji wzajemnie zależnych i komplementarnych projektów.

Charakterystyka Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej

Obszarem realizacji ZIT AJ jest obszar jednostek samorządu terytorialnego, które przystąpiły do Porozumienia w celu wspólnej realizacji ZIT. ZIT AJ został utworzony na podstawie Porozumienia z dnia 6 maja 2015 r. w sprawie powierzenia Miastu Jelenia Góra zarządzania Zintegrowanymi Inwestycjami Terytorialnymi Aglomeracji Jeleniogórskiej oraz zasad współpracy Stron Porozumienia przy programowaniu, wdrażaniu, finansowaniu,

⁴ *Zasady realizacji...*, dz. cyt., s. 12.

⁵ M. Gwizda, M. Kosewska-Kwaśny, Sz. Żółciński (red.), *Fundusze UE 2014–2020*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2014, s. 99–100.

ewaluacji, bieżącej obsłudze i rozliczeniach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej⁶.

W skład Aglomeracji Jeleniogórskiej wchodzi: 6 gmin miejskich, 5 gmin miejsko-wiejskich, 6 gmin wiejskich oraz 1 miasto na prawach powiatu. Powierzchnia AJ zajmuje 1 515 km², co stanowi 7,60 procent powierzchni województwa dolnośląskiego. Średnia gęstość zaludnienia w województwie dolnośląskim wynosi 146 osób na km², a w AJ 209,00 osób na km². Obszary miejskie Aglomeracji stanowią 54,06 procent powierzchni Aglomeracji⁷. Obszar AJ częściowo położony jest w terenie górskim pasma Sudetów Zachodnich oraz w niewielkim stopniu Sudetów Środkowych. Lokalizację gmin miejskich, miejsko-wiejskich, wiejskich oraz miasta na prawach powiatu w paśmie Sudetów Zachodnich i Środkowych przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Obszar ZIT Aglomeracji Jeleniogórskiej w perspektywie finansowej 2014–2020

Gmina	Rodzaj gminy	Położenie
Jelenia Góra (miasto na prawach powiatu)	miasto na prawach powiatu	Kotlina Jeleniogórska, Karkonosze
Janowice Wielkie	gmina wiejska	Góry Kaczawskie, Rudawy Janowickie
Jeżów Sudecki	gmina wiejska	Góry Kaczawskie, Pogórze Izerskie
Karpacz	gmina miejska	Karkonosze
Kowary	gmina miejska	Kotlina Jeleniogórska, Rudawy Janowickie, Karkonosze
Mysłakowice	gmina wiejska	Kotlina Jeleniogórska
Piechowice	gmina miejska	Karkonosze, Góry Izerskie
Podgórzyn	gmina wiejska	Karkonosze, Kotlina Jeleniogórska
Stara Kamienica	gmina wiejska	Kotlina Jeleniogórska, Góry Izerskie
Szklarska Poręba	gmina miejska	Góry Izerskie, Karkonosze
Gryfów Śląski	gmina miejsko-wiejska	Pogórze Izerskie
Lubomierz	gmina miejsko-wiejska	Pogórze Izerskie, Pogórze Kaczawskie
Mirsk	gmina miejsko-wiejska	Pogórze Izerskie, Góry Izerskie
Wleń	gmina miejsko-wiejska	Góry Kaczawskie
Świerzawa	gmina miejsko-wiejska	Góry Kaczawskie
Wojcieszów	gmina miejska	Góry Kaczawskie
Złotoryja	gmina miejska	Góry Kaczawskie
Pielgrzymka	gmina wiejska	poza obszarem Sudetów

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej przyjęta przez Komitet Sterujący i zaakceptowana przez Prezydenta Miasta Jelenia Góra w dniu 22 września 2015 r.

⁶ Porozumienie nr DEF-Z 987/2015 w sprawie powierzenia zadań w ramach instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014–2020 przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego – Miastu Jelenia Góra jako Instytucji Pośredniczącej z dnia 11.06.2015 r., s. 36–40.

⁷ Tamże, s. 45–46.

Celem głównym Strategii ZIT Aglomeracji Jeleniogórskiej jest integracja obszaru AJ w spójny organizm wzmacniający swoją konkurencyjność poprzez rozwój dostępności komunikacyjnej i innowacyjnej przedsiębiorczości oraz potencjału turystycznego, przyrodniczego i kulturowego dla poprawy życia mieszkańców. Biorąc pod uwagę powyższe założenie, w Strategii ZIT AJ zidentyfikowano cztery wzajemnie ze sobą powiązane priorytety⁸:

- konkurencyjna i innowacyjna gospodarka AJ,
- zintegrowany obszar AJ,
- infrastruktura społeczności AJ,
- aktywna społeczność AJ.

W ramach tak sformułowanych priorytetów podejmowane będą działania mające na celu ich realizację. Biorąc pod uwagę powyższe założenia, można było stworzyć strukturę układu celu strategicznego ZIT AJ, celów szczegółowych ZIT AJ, priorytetów ZIT AJ i działań ZIT AJ niezbędnych dla ich wdrażania.

W okresie programowania w latach 2014–2020 każde województwo posiada swój program operacyjny stanowiący narzędzie realizacji polityki regionalnej, w ramach którego przyznawana jest pomoc poszczególnym regionom w Polsce. Za ich przygotowanie i zarządzanie odpowiedzialne były samorzady województw. W perspektywie finansowej 2014–2020 polskie samorzady zarządzają większą sumą środków unijnych niż w okresie programowania 2007–2013. To stawia przed jednostkami samorządu terytorialnego większe wyzwania zarówno w pozyskiwaniu środków, jak i realizacji planowanych przedsięwzięć.

W województwie dolnośląskim realizowany jest dwufunduszowy program (EFRR i EFS) o nazwie Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014–2020 (RPO WD 2014–2020). Na realizację Programu zostało przeznaczonych 2 252,59 mln euro z funduszy europejskich, w tym 1 618,91 mln ze środków EFRR oraz 633,63 mln euro ze środków EFS. Jest to kwota o około 35 procent większa od tej, którą Dolny Śląsk dysponował w latach 2007–2013 w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego oraz komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki⁹.

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 jest wzrost konkurencyjności Dolnego Śląska zapewniający poprawę poziomu życia jego mieszkańców przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Istotna jest zatem poprawa jakości życia mieszkańców przy jednoczesnym poszanowaniu warunków środowiska przyrodniczego. Poprawa konkurencyjności regionu przez podniesienie poziomu gospodarczego i społecznego musi uwzględniać użytkowanie zasobów naturalnych zgodnie z zasadami ekorozwoju¹⁰.

Ponad 113 mln euro zostało zaplanowanych do wydatkowania dla jeleniogórskiego ZIT-u. Główne obszary, w które zainwestowane zostaną te pieniądze, to m.in.:

- gospodarka niskoemisyjna,
- edukacja,

⁸ Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej przyjęta przez Komitet Sterujący i zaakceptowana przez Prezydenta Miasta Jelenia Góra w dniu 22 września 2015 r.

⁹ Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014–2020 zatwierdzony Uchwałą nr 412/V/17 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 lutego 2017 r., s. 28.

¹⁰ Tamże, s. 126.

- rozwój,
- przedsiębiorczość¹¹.

Szczegółowy podział środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020 dla ZIT na poszczególne osie priorytetowe został przedstawiony w tabeli 2.

Tabela 2. Alokacja środków wspólnotowych w podziale na osie priorytetowe RPO WD 2014–2020 dla ZIT AJ

Oś priorytetowa	Priorytet inwestycyjny	Kwota środków unijnych (euro)	Źródło	Kwota przyznana w ramach ZIT JG (euro)	Procent alokacji ZIT AJ w stosunku do ogólnej alokacji RPO WD 2014–2020
Oś priorytetowa nr 1	Przedsiębiorstwa i innowacje	415 546 718	EFRR	7 500 000	1,8
Oś priorytetowa nr 2	Technologie informacyjno-komunikacyjne	66 386 308	EFRR	4 000 000	6,0
Oś priorytetowa nr 3	Gospodarka niskoemisyjna	392 347 048	EFRR	28 500 000	7,3
Oś priorytetowa nr 4	Środowisko i zasoby	180 030 665	EFRR	15 500 000	8,1
Oś priorytetowa nr 5	Transport	340 626 305	EFRR	13 000 000	3,8
Oś priorytetowa nr 6	Infrastruktura spójności społecznej	163 026 832	EFRR	12 500 000	7,7
Oś priorytetowa nr 7	Infrastruktura edukacyjna	60 952 230	EFRR	6 000 000	9,9
Oś priorytetowa nr 8	Rynek pracy	254 323 171	EFS	3 180 905	1,3
Oś priorytetowa nr 9	Włączenie społeczne	143 926 219	EFS	8 614 949	6,0
Oś priorytetowa nr 10	Edukacja	156 181 093	EFS	14 579 146	9,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014–2020 zatwierdzony Uchwałą nr 412/VI/17 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 lutego 2017 r.

Dokonując analizy rozdysponowania funduszy unijnych dla ZIT AJ, można wskazać, iż największe środki przeznaczono na wspieranie projektów w priorytecie infrastruktura edukacyjna, tj. prawie 10 procent. Wynika to z faktu, iż innowacje i nakłady na działalność badawczo-rozwojową przyczyniają się do poprawy rozwoju gospodarczego Dolnego Śląska. Na rozwój edukacji skierowano 9,4 procent alokacji EFRR. Istotnym problemem obszaru AJ jest bowiem niedostosowanie poziomu i profilu wykształcenia do potrzeb rynku pracy. Już na poziomie szkoły podstawowej dzieci powinny mieć dostęp do nowoczesnych technologii, innowacyjnych metod nauczania wprowadzanych przez wyspecjalizowaną kadrę nauczycielską, co zwiększy ich potencjał oraz późniejsze szanse na rynku pracy. W poszczególnych gminach AJ dostrzega się nierównomierny rozkład możliwości korzystania przez uczniów z komputerów z dostępem do Internetu. Korzystnie na tym polu wygląda sytuacja w gminach wiejskich z małymi szkołami, jak gminy Podgórzyn, Jeżów Sudecki, Mysłakowice i Pielgrzymka, a wśród miast w gminie Lubomierz, w których przypada około 5 uczniów na jedno stanowisko. W pozostałych gminach wskaźnik ten jest jednak znacznie mniej ko-

¹¹ Porozumienie nr DEF-Z 987/2015..., dz. cyt., s. 35.

rzystny, gdyż zwykle od 6 do 14 uczniów przypada na 1 komputer z dostępem do Internetu (a nawet do 20 uczniów w gminie Piechowice). Konieczne jest więc inwestowanie w edukację w celu poprawy warunków nauczania, zwłaszcza w zakresie zajęć matematyczno-przyrodniczych i cyfrowych, oraz przeznaczenie największej ilości środków w ramach RPO WD na tym obszarze¹².

Równie istotna jest realizacja zadań związanych z ochroną środowiska naturalnego i bezpieczeństwa ekologicznego, szczególnie w odniesieniu do problemów związanych z zagospodarowaniem odpadów oraz ograniczeniem emisji substancji szkodliwych do środowiska. Konieczne jest podejmowanie przedsięwzięć mających na celu budowę, rozbudowę lub przebudowę infrastruktury chroniącej przed powodzią, suszą oraz innymi klęskami żywiołowymi, co przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców regionu.

Uwzględniając podział środków EFRR pomiędzy poszczególne priorytety, należy zwrócić uwagę na znaczne nakłady (około 6 procent) na inwestycje w priorytetach technologie informacyjno-komunikacyjne oraz włączenie społeczne. Jest to podyktowane tym, że brak odpowiednich projektów w tym zakresie może spowodować barierę rozwoju regionu.

Wykorzystanie środków w ramach RO WD na lata 2014–2020 przez jednostki samorządu terytorialnego

Jednostki samorządu terytorialnego są istotnym i ważnym beneficjentem pomocy unijnej, dlatego też warunkiem prawidłowej realizacji zadań przez te jednostki jest właściwe zarządzanie finansami. Od jakości tego procesu zależy bowiem wynik gospodarowania posiadanymi zasobami w danych warunkach i otoczeniu ekonomicznym oraz poziom zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej. Środki będące w dyspozycji JST mogą być wykorzystywane w różny sposób, co powoduje, że posiadając takie same zasoby i działając w zbliżonych warunkach ekonomicznych, można uzyskiwać różne rezultaty. Warunkiem koniecznym realizacji zadań JST jest właściwe zarządzanie finansami przy wykorzystaniu współczesnej wiedzy z tego zakresu, w tym również możliwości wsparcia środkami unijnymi¹³. Zarządzający jednostkami dążą przede wszystkim do rozwiązania problemów dotyczących inwestowania. Wyzwaniem dla nich staje się umiejętność skutecznego i efektywnego inwestowania, które często zależy od właściwych decyzji władz regionalnych, wymaga integracji i uwzględnienia specyfiki publicznych przedsięwzięć inwestycyjnych¹⁴.

Rozwój samorządu uwarunkowany jest posiadaniem środków na sfinansowanie zadań inwestycyjnych. Wydatki majątkowe mogą być finansowane z różnych źródeł: z dochodów własnych, z dotacji celowych, pożyczek komunalnych. Ważnymi instrumentami finansowymi polityki regionalnej Unii Europejskiej, wpływającymi na wzrost i rozwój lokalny oraz

¹² Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych..., dz. cyt., s. 27.

¹³ H. Wyrębek, *Zarządzanie finansami jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie gminy*, „Zeszyty Naukowe Polityki Europejskiej. Finanse i Marketing” 2009, nr 4(53), s. 143.

¹⁴ J. Łukomska-Szarek, *Analiza potencjału inwestycyjnego i poziomu samofinansowania samorządów gminnych w Polsce*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2011, nr 195, s. 196.

wzrost konkurencyjności gmin, są fundusze UE¹⁵. Dla gmin zrzeszonych w Aglomeracji Jeleniogórskiej wielką szansą na rozwój zarówno gospodarczy, jak i społeczny są dotacje unijne. Wykorzystanie środków unijnych pozyskanych przez jednostki samorządu terytorialnego w obszarze ZIT AJ przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Dofinansowanie UE uzyskiwane przez jednostki samorządu terytorialnego w ramach RPO WD 2014–2020 w podziale na priorytety dla obszaru ZIT AJ

Nazwa osi priorytetowej	Wartość projektów (zł)	Dofinansowanie (zł)
10. Edukacja	2 285 453	2 170 844
2. Technologie informacyjno-komunikacyjne	3 968 450	3 373 183
3. Gospodarka niskoemisyjna	29 397 829	17 694 184
4. Środowisko i zasoby	19 619 762	15 942 715
6. Infrastruktura spójności społecznej	15 882 505	14 036 875
7. Infrastruktura edukacyjna	14 740 250	12 529 212
8. Rynek pracy	2 382 953	2 189 402
Suma	88 277 201	67 936 414

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL2014 (stan z 30.09.2018).

Przeprowadzona analiza finansowania przedsięwzięć w ramach poszczególnych priorytetów pokazuje, iż najwięcej dofinansowania uzyskują podmioty należące do sektora jednostek samorządu terytorialnego w zakresie gospodarki emisyjnej – prawie 18 mln zł, ochrony środowiska – około 16 mln zł oraz infrastruktury spójności społecznej – 14 mln zł. Dużym zainteresowaniem cieszą się również realizowane projekty z zakresu edukacji ze względu na duże zapotrzebowanie w tym obszarze.

Środki w latach 2014–2020 przeznaczano nie tylko na badania naukowe, transport, ochronę środowiska i cyfryzację kraju, ale także na aktywizację zawodową i rozwój przedsiębiorczości. Ponadto bardzo istotnymi obszarami, na które została spożytkowana także znaczna część środków, były obszary włączenia społecznego oraz edukacji, zwłaszcza w kontekście kształcenia ustawicznego. Doświadczenia w pozyskiwaniu środków wynikające z realizacji perspektywy finansowej 2014–2020 pokazują, że gminy decydują się na realizację zadań własnych rozwiązujących najważniejsze problemy, z jakimi się zmagają. Ze względu na niewystarczającą ilość środków na zaspokajanie najpilniejszych potrzeb infrastrukturalnych jednostek samorządu terytorialnego zapotrzebowanie na tego typu wsparcie było bardzo zbliżone w okresie programowania 2007–2013. W tabeli 4 przedstawiono poziom wskaźnika absorpcji środków w ramach RPO WD 2014–2020 przez jednostki samorządu terytorialnego na obszarze ZIT AJ.

¹⁵ A. Kotoła, *Wpływ wykorzystania funduszy unijnych na wzrost konkurencyjności gmin*, „Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego” 2006, nr 25, s. 162.

Tabela 4. Wskaźnik absorpcji środków unijnych w ramach RPO WD 2007–2013 przez jednostki samorządu terytorialnego w ZIT AJ

Gmina – beneficjent	Dofinansowanie (zł)	Dofinansowanie UE (zł)	Liczba realizowanych projektów
Jelenia Góra	1 092 614	928 722	1
Jeżów Sudecki	7 138 270	7 138 270	3
Kowary	5 412 495	4 801 789	2
Lubomierz	11 341 431	10 397 587	6
Mysłakowice	9 161 435	9 161 435	2
Piechowice	255 191	225 076	2
Podgórzyn	9 021 490	9 021 490	1
Stara Kamienica	4 299 080	4 299 080	4
Świerzawa	20 214 408	20 119 647	11
Suma	67 936 414	66 093 097	32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL2014 (stan z 30.09.2018).

Na realizację projektów dofinansowanych z RPO WD 2014–2020 na obszarze ZIT AJ zakontraktowano ponad 60 procent środków, uwzględniając realizację celów strategicznych. Z analizy terytorialnego rozkładu udzielonego wsparcia z UE w okresie 2014–2020 wynika, iż najwięcej środków pozyskała gmina Świerzawa, która wdrożyła aż 11 projektów spośród 32 o wartości ponad 20 mln zł; na drugim miejscu uplasowała się gmina Lubomierz – ponad 11 mln zł, a na trzecim gmina Mysłakowice.

Podsumowanie

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego 2014–2020 stał się ogromną szansą dla rozwoju poszczególnych powiatów i gmin Dolnego Śląska, w tym również z obszaru Aglomeracji Jeleniogórskiej. Większa część środków RPO WD została przekazana jednostkom samorządu terytorialnego na różnego rodzaju inicjatywy i przedsięwzięcia, które nie tylko mają na celu poprawę warunków życia społeczności lokalnej, ale również przyczyniają się do realizacji celów zawartych w RPO WD, Strategii ZIT AJ, a zatem także celów polityki spójności.

Środki pochodzące z unijnego budżetu nie są gotowym rozwiązaniem, gwarantującym pobudzenie rozwoju gospodarczego gminy, a nieodpowiednie ich ułożenie może w konsekwencji generować zbyt wysokie koszty w stosunku do możliwości finansowych. Jednakże właściwe wykorzystanie funduszy europejskich, uwzględniające aktualne potrzeby i kondycję finansową gminy, a także długoletni plan rozwoju może bezpośrednio wpłynąć na przyspieszenie tempa rozwoju ekonomicznego i gospodarczego.

Dzięki Zintegrowanym Inwestycjom Terytorialnym możliwe stało się delegowanie części zadań dotyczących wdrażania programów na poziom lokalny albo subregionalny przede wszystkim władzom samorządowym, gwarantując tym samym ich zaangażowanie w przygotowanie oraz realizację programów. Jest to ogromna szansa dla poszczególnych

regionów kraju, gdyż Zintegrowane Inwestycje Terytorialne będą w znacznie większym stopniu niż inne narzędzia polityki regionalnej UE dopasowane do ich potrzeb. Możliwy będzie efektywniejszy wzrost konkurencyjności i atrakcyjności regionów dzięki uwzględnieniu potrzeb każdego z miejskich obszarów funkcjonalnych i możliwości formułowania zintegrowanych odpowiedzi na zróżnicowane potrzeby terytorialne.

Bibliografia

Gwizda M., Kosewska-Kwaśny M., Żółciński Sz. (red.), *Fundusze UE 2014–2020*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2014.

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030 (KPZK 2030), Rada Ministrów, Warszawa 2011, https://miir.bip.gov.pl/strategie-rozwoj-regionalny/17847_strategie.html [dostęp: 8.10.2018].

Kotoła A., *Wpływ wykorzystania funduszy unijnych na wzrost konkurencyjności gmin*, „Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego” 2006, nr 25.

Łukomska-Szarek J., *Analiza potencjału inwestycyjnego i poziomu samofinansowania samorządów gminnych w Polsce*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2011, nr 195.

Porozumienie nr DEF-Z 987/2015 w sprawie powierzenia zadań w ramach instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014–2020 przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego – Miastu Jelenia Góra jako Instytucji Pośredniczącej z dnia 11.06.2015 r.

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej przyjęta przez Komitet Sterujący i zaakceptowana przez Prezydenta Miasta Jelenia Góra w dniu 22 września 2015 r.

Szafranek E., *Zintegrowane Inwestycje Terytorialne jako narzędzie wspierające kształtowanie centrów rozwoju regionalnego*, „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” 2015, nr 32.

Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014–2020 zatwierdzony Uchwałą nr 412/V/17 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 lutego 2017 r.

Wyřębek H., *Zarządzanie finansami jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie gminy*, „Zeszyty Naukowe Polityki Europejskiej. Finanse i Marketing” 2009, nr 4(53).

Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji w Polsce, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2013, https://rpo.slaskie.pl/dokument/zasady_realizacji_it_w_polsce [dostęp: 11.10.2018].

Streszczenie

Realizacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na obszarze aglomeracji jeleniogórskiej przez jednostki samorządu terytorialnego

W świetle zmian zachodzących we współczesnej przestrzeni społeczno-gospodarczej istotne jest dążenie do poszukiwania optymalnych i efektywnych rozwiązań, których celem będzie dynamizacja procesów przyczyniających się do wzrostu jakości życia

społeczności lokalnych, regionalnych. Aby założenia te mogły być spełnione, władze samorządowe powinny dążyć do zacieśniania współpracy i eliminowania konkurencji pomiędzy kooperującymi podmiotami, w szczególności w pozyskiwaniu środków unijnych. Perspektywa finansowa na lata 2014–2020 dała możliwość zastosowania w ramach środków unijnych nowego mechanizmu, który wspiera podejście terytorialne umożliwiające realizację zintegrowanych pakietów inwestycji w postaci Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Artykuł przedstawia stopień wykorzystania środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020 w ramach nowego mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Obszaru Aglomeracji Jeleniogórskiej przeznaczonych na podniesienie konkurencyjności, potencjału turystycznego regionu oraz jakości życia mieszkańców.

Słowa kluczowe: polityka regionalna, samorząd terytorialny, fundusze unijne

Summary

Implementation of Integrated Territorial Investments in the area of the Jelenia Góra Agglomeration by local government units

In the light of changes taking place in the contemporary socio-economic space, it is important to seek optimal and effective solutions that aim to invigorate processes contributing to the quality of life of local and regional communities. In order for these objectives to be met, local government authorities should strive to strengthen cooperation and eliminate competition between cooperating entities, in particular in obtaining EU funds. The financial perspective for the years 2014–2020 gave the opportunity to apply a new mechanism within the framework of EU funds, which supports the territorial approach enabling the implementation of integrated investment packages in the form of Integrated Territorial Investments (ITI). The article presents the utilisation rate of funds under the Regional Operational Program of the Lower Silesian Voivodship for the years 2014–2020 within the framework of the new mechanism of Integrated Territorial Investments for the Agglomeration Area intended to increase competitiveness, tourist potential of the region and the quality of life of residents.

Keywords: regional policy, local government, EU funds